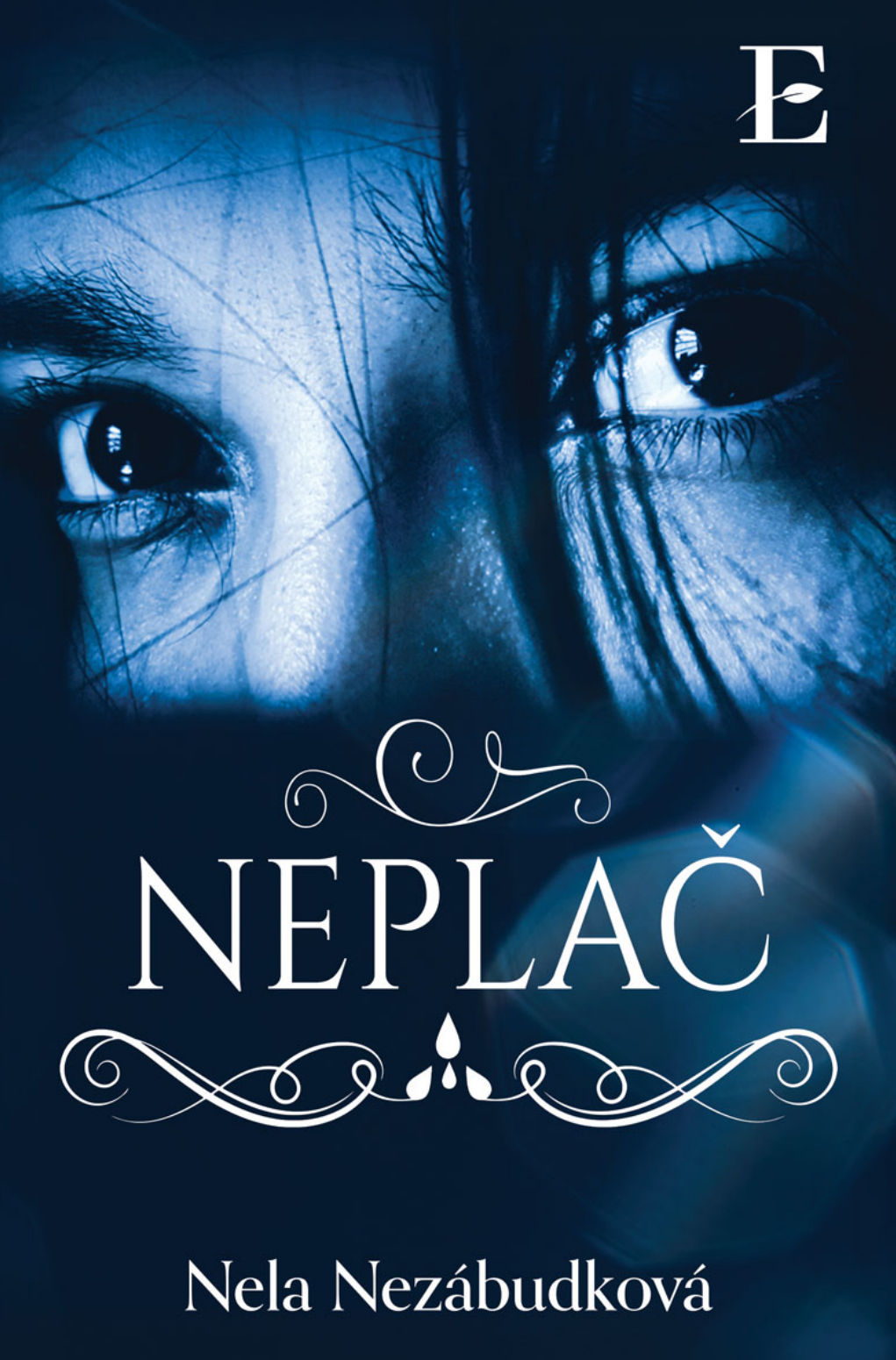

A close-up, high-contrast photograph of a person's face, focusing on the eyes. The image has a strong blue color cast. There are several thin, dark, scratch-like lines across the face, particularly around the eyes and forehead. The person's eyes are looking directly at the camera with a serious expression.

E

NEPLAČ

Nela Nezábudková

Nela Nezábudková

NEPLAČ

Realizované s finančnou podporou
Fondu na podporu kultúry národnostných menšín

Autorka: Nela Nezábudková
Redaktorka: Magda Kmeťková
Korektor: Filip Bielik
Grafik: Zuzi Maat
Vydali: Elist s.r.o., Liptovský Mikuláš
Zdieľanie o.z., Bratislava

Tlač: Alfa Print, Martin
Náklad: 1 000 kusov
Rok vydania: 2025, prvé vydanie
ISBN: 978-80-8197-590-5

Všetky práva vyhradené.

Sedím v preteplenom autobuse. Vedľa mňa veľký cestovný kufor. V hlave tornádo myšlienok. Desať rokov práce. Desať rokov poctivých zmien v teréne. Základná škola Ďateľka. Miesto, ktoré som si zamilovala od prvej chvíle, miesto, ktoré mi ukradlo srdce. V rýchlych strihoch sa mi pred očami mihajú spomienky. Prvé kontakty s deťmi, prvé prehry aj víťazstvá, šťastná únava, úctivé pozdravy rodičov, tváre kolegyň, veľký šéf peniaci na verejnom zastupiteľstve proti našim rómskym žiakom, náš vzájomný otvorený boj a hlavne deti. Deti – balzam na moju dušu. Plné ihrisko detí, plné chodby smiechu. A naplnenie. Naplnenie tejto kapitoly života.

Cítila som, že dozrel čas odísť a pridať ruku k dielu na inom mieste, v inej pozícii. Dovolila som vlnám osudu, aby ma odniesli k brehom ostrovov, ktoré ešte nepoznám. Rozhodla som sa vyzliecť si oblek pedagogickej asistentky a meniť rómske veci priamo tam, kde sa kreujú. Vo veľkej Bratislave.

Cítila som, že s mojím rozhodnutím súhlasí aj Boh, záhradník môjho života. Prišla by azda pracovná ponuka z Mekky Rómov na Slovensku, keby to tak nebolo?

„No, môže to byť aj skúška tvojej pýchy. Čím vyššie, tým boľavejší pád, nezabudni na to, ty záchrankyňa sveta,“ pichlo ma pochybnosťou moje prostoreké detské Ja. Rozhodla som sa ho nepočúvať. Vyfúkla som ochladzujúci vzduch na augustom rozpálené čelo, rukou zotrela kropaje potu a započúvala sa do rozhlasového vysielania, ktorým si krátil cestu vodič autobusu. Sucho čítal správy rozhlasový moderátor práve vtedy, keď sme míňali tabuľu s nápisom Bratislava. Autobus míňal prvé výškové budovy, doprava na cestách sa napriek dovolenkovému obdobiu zhustila. Všade množstvo ľudí.

Ruch veľkomesta ma fascinoval. Jeho energia ma naplňala veľkou nádejou. Tajne som dúfala, že tu nenarazím na neočakávané rasistické prekážky, ktoré budem musieť preskakováť bez rozbehu, veď hlavné mesto je multikultúrne a ľudia v ňom sú menej spútaní predsudkami, úprimne som verila, že si konečne oddýchnem od cezpoľného behu v mene

rovnosti a budem mať možnosť zhora pre dobro najzraniteľnejších. Hmatateľne som v sebe cítila tú úprimnú silu odhodlania, roztepala sa v mojich žilách nedočkavosťou tak nahlas, že som začala zhlboka dýchať. Asi som nadšením dýchala príliš hlasno, lebo taxikár, ktorý ma viezol z autobusovej stanice na Nábrežie Ludvíka Svobodu, sa ustarostene obzrel, aby na vlastné oči skontroloval, či som v poriadku.

Taxík zastal pred bytovkou neďaleko električkového tunela pod hradný kopec. Zaplatila som a zostala sama na dovolenkovo pustom parkovisku. Spoločnosť mi robil iba môj veľký kufor. Pozrela som na hodinky. Do dohodnutého stretnutia s majiteľkou bytu zostávalo ešte pätnásť minút. V duchu som si predstavovala samú seba, ako žijem v tom úžasnom bytíku na piatom poschodí, ktorý som si po dlhšom hľadaní konečne predsa len vygooglila na prenájom. Telefonicky sme sa dohodli s majiteľkou na prenájme, na cene, na podmienkach, ktoré zapracuje do zmluvy, a na stretnutí, kde podpíšeme zmluvu a vyplatím jej v hotovosti peniaze za dva mesiace prenájmu a kauciu. Nuž a po tomto všetkom môžem zostať v byte rovno bývať.

Tých pätnásť minút sa mi zdalo ako večnosť. Bolo mi dlho, tak som sa nervózne prechádzala okolo kufra. Bolo sparno a slnko mi neznesiteľne páliło na tmavé vlasy. V ústach som mala čoraz viac sucha. Vlny Dunaja sa hrali na naháňačku s autami a električkami. Začínali ma znervózňovať. Odfukovala som si ofinu zo spoteného čela a netrpezlivo pozrela na hodinky. Už by tu mala byť.

„Naivka, a ty si myslíš, že príde? Uvidíš, že z toho nič nebude,“ prorokovalo pobavene moje prostoreké detské Ja. Bolo čoraz dospeliešie a keby to pomohlo, zapchám si uši, aby som nepočula jeho hlas.

„Na rozdiel od teba, ja ľudom verím, dali sme si predsa slovo. Počkám ešte akademických pätnásť minút!“ rozhodla som odhodlane.

Ubehlo pätnásť minút a majiteľky nikde. Vytiahla som z kabelky mobil a s trasúcimi prstami som listovala v telefón-

nom zozname, kým som na ňu nenašla kontakt. Vytočila som jej telefónne číslo. Telefón dlho vyzváňal. Moje Ja sa so zadosťučinením pochechtávalo.

Už som chcela zložiť, keď sa z mobilu ozval bojovne nalađený hlas:

„Počúvam...“

„Dobrý deň, boli sme dohodnuté na dnes ohľadne prenájmu bytu.“

„Jáj, to ste vy?“

„Áno.“

„Byt už nie je voľný, prenajali sme ho študentom.“

„Ale veď ste hovorili, že sme dohodnuté a ja...“

Nenechala ma dohovoriť. Zložila. Ešte s mobilom na uchu som prekvapene zdvihla hlavu k bytovke a odrátala vytúžený byt na piatom poschodí. Na balkóne stála bledá moletná dáma a pohrdlivo si ma premeriavala pohľadom. V ruke sa jej zatrblietal mobil, ktorý práve skladala od ucha. Odprisahala by som, že si smerom ku mne odpľula, pokrútila nadradene hlavou a zmizla za hustou záclonou v útrobach bytu.

Akoby som dostala facku. V hlave mi dunelo.

„Bože, aj tu?“

Tá facka ma zrazila na kolená. Vysala energiu. Cítila som, ako sa mi začínajú plniť oči slzami. Čo budem robiť? Ako zajtra nastúpim do práce? Kde teraz nájdem iný byt? Mám sa premaľovať na oranžovú?! Čo je toto za svet?

„Pod' budeme hľadať ďalej, nevzdávaj sa,“ tíšilo ma moje Ja a snažilo sa ma rýchlo vrátiť z priepasti zúfalstva do reality. Sadla som si na kufor a začala hľadať ďalšie voľné byty na prenájom. A pendlovať po hlavnom meste. Bola som vďačná, že existujú taxíky a nemusím sa vláčiť v tom teple s obrovským kufriskom peši alebo v mestskej doprave. Absolvovala som pätnásť stretnutí s majiteľmi bytov v rámci obhliadok ich bytov na prenájom v piatich mestských častiach s ôsmymi realitnými agentami. Scenár stále rovnaký. Keď som si stretnutia cez realitné kancelárie dohadovala telefonicky a nepovedala, že som Rómka bolo všetko v poriadku

a vždy som pookriala, vždy sa vo mňa naliala nová nádej. Avšak osobné stretnutie s majiteľmi v ich bytoch bolo iné. Keď zbadali, aká som tmavá, odpoveď bola rovnaká: byť tesne pred naším stretnutím prenajali. Nepomohlo ani to, že som mala v peňaženke hotovosť na zaplatenie prenájmu.

Z každého takéhoto stretnutia som odchádzala so zvesenejšou hlavou, stiahnutejšími plecami a čím viac sa blížil večer, s tým ťažšími nohami. Zdalo sa mi, že namiesto nich mi narástli ťažké betónové stĺpy, ktoré zarastajú do zeme. Mala som pocit, že už nedokážem urobiť ani jeden krok vpred. Čo budem robiť? Pozajtra ma čaká prvé stretnutie v práci a ja nemám kde hlavu zložiť.

„Musíš sa vrátiť domov. A zajtra znovu sem. Potrebuješ sa najesť a osprchovať. Kedy si pila naposledy? Vôbec na seba nemyslíš. A neospravedlňuje to žiadne tvoje trápenie,“ vstupovalo mi do svedomia moje Ja a ja som úplne presne vedela, že dospelo. Moje vnútorné dieťa sa stalo dospelším ako ja sama. Porazenecky som sklonila hlavu a sadla do taxíka.

„Na autobusovú stanicu,“ zavelila som bez energie. V mojom vnútri sa bili hnev, zlosť a sklamanie. Cítila som sa pokorená a porazená. Špinavá cigánka. Zhasínalo vo mne posledné svetielko nádeje. Čo budem robiť? Odpoveď však neprichádzala.

Sedela som v autobuse domov pevne rozhodnutá nevrátiť sa už do Bratislavy. Nechcú ma tu. Všetko tomu nasvedčuje. Budem chvíľu doma. Staráť sa o dom, zvierať, záhradu. V škole som dala výpoveď, odporučila za mňa náhradu, tam už niet cesty späť. Nakoniec, asi to tak má byť. Mám za sebou ťažký rok, oddýchnem si, budem písať a časom bude dobre.

Mlčky som sa pozrela na nočnú krajinu, ktorá sa mihala v autobusovom okienku. Sledovala som diaľnicu, ako tma hltala svetlá áut, ktoré nás míňali. Aj tie sa ponáhľali. Možno domov, možno za prácou. Ticho prerušilo zvonenie telefónu. Rýchlo som siahla po mobile, aby som nevyrušila zo sladkého spánku spolucestujúcich. Rýchlo som ho priložila k uchu.

„Dobrý večer. Prepáčte, že sa ozývam až teraz, viem, že už je neskoro večer, ale chcem sa spýtať, ako ste na tom s tým prenájmom? Našli ste už niečo?“ z druhej strany mobilu sa mi prihovoral príjemný hlas mladej ženy, realitnej agentky, s ktorou som absolvovala jeden z neúspešných pokusov o prenájom. Smutne som pokrútila hlavou a zašepkala do mobilu:

„Nič sa mi nepodarilo nájsť, tak som na ceste domov. Asi tu v Bratislave nie som vítaná.“

„Nehádzte flintu do žita, to chce čas. A ja by som asi niečo vhodné mala... Ak ešte žiaden byt nemáte, zistím podrobnosti a možnosti stretnutia a hneď vám zavolám späť, ako sa veci majú.“ pokračovala pani z realitnej kancelárie.

„Počkajte prosím.“ zastavila som ju.

„Áno?“

„Prosím Vás, nezabudnite im povedať, že som Rómka.“ šepala som ešte viac potichu. Odpoveďou mi bol hlboký a ťažký povzdych. Cítila som, že jej srdce prežíva moje trápenie rovnako silno ako ja. Neubehlo ani desať minút a opäť mi zvonil telefón.

„Tak pani Naďa, hovorila som s majiteľkou bytu, je to moja dobrá známa, ide o trojizbový byt v Ružinove a zajtra sa s vami stretne.“

„A povedali ste že som...“

„Áno, povedala som,“ dokončila za mňa vetu „a nebojte sa, majiteľka s tým nemá problém.“

„Stretnutie som dohodla na zajtra o štrnástej. Presnú adresu vám pošlem do esemesky.“

„Ďakujem vám veľmi pekne,“ habkala som prekvapene.

„Prosím, neďakujete. Vidíme sa zajtra. Určite prídte, určite to nevzdávajte.“

„Ďakujem ti Bože!“ vyletelo z mojich úst, keď skladala. Započula som ešte, ako sa šťastne zasmiala. Cítila som, ako sa môjmu nepokojnému Ja vyrovnáva hladina cukru. Náhlý prívál energie okamžite začal meniť plány. Vystúpim v Nitre. Zaveziem sa k Omrvinke a ráno môžeme ísť spolu do

Bratislavy. Omrvinka predsa ide pozajtra na pracovný pohovor do Bratislavy, tak môžeme ísť spolu a podporiť sa navzájom. A ak jej ten pohovor vyjde, možno bude chcieť bývať so mnou v tom trojizbáku. Nebude mi tam smutno samej a aj o nájomné sa podelíme. Začala som si predstavovať, ako všetko dobre dopadne.

Omrvinka sa mojej nečakanej nočnej návšteve potešila. A ešte viac ju potešilo, že na druhý deň budeme cestovať spolu. Vyrozprávala som jej všetky moje peripetie s prenájmom bytu.

„To čo sú za ľudia! Ty nemôžeš za to, že si sa narodila ako Rómka! A vôbec ťa nepoznajú! Ako ťa môžu tak nechutne súdiť?“ bolo vidno, že jej je do plaču. A to je Nerómka.

„Upokoj sa, prosím! Ja som zvyknutá. Rómom sa to deje na Slovensku neustále,“ snažila som sa ju utíšiť.

„Aha, aká hrdinka odrazu,“ štiplo moje Ja pobavene.

„Zajtra, zajtra pôjdeme spolu a budeme hľadať. Tiež mám vyhladených zopár bytov na prenájom a ak ti nevyjde ani ten v Ružinove, prejdeme spolu tie moje.“

Ani neviem, ako sme docestovali do Bratislavy, taká som bola napätá, ako to dopadne s tým bytom. Pamätám si len, že sme s Omrvinkou a realitnou agentkou prešľapovali pred bytovkou a ja som sa dívala po oknách, či z nich na mňa niekto nehľadá spoza záclony a či o chvíľku nato, ako zistí, že som Rómka, nezazvoní telefón, že byt je obsadený. Okná však boli bez pohybu. Zato spoza rohu bytovky sa vynorila vysoká štíhla dlhovlasá pani v dlhej sukni. Prišla v sprievode manžela a malého synčeka.

„Dobrý deň. Som Ema,“ podávala nám s úsmevom ruku. Z jej stisnutia som vycítila porozumenie a láskavosť. Vôbec si ma nepremeriavala, skôr naopak, hľadela mi priamo do očí, akoby mi chcela povedať, že sa nemusím báť.

„Poďte, ukážem vám byt a povieť mi ako ste sa rozhodli.“ Vy kročila smerom k bytovke a my sme sa poslušne šuchtali za ňou ako húsky.

Vstúpili sme do bytu. Očarila ma jeho jednoduchosť

a útulnosť. A vôňa dreva. Zamierila som rovno k sedačke.

„Prepáčte, prosím, musím si sadnúť. Nevládzem,“ povedala som plná dojmov.

Sledovala som, ako pani domáca komunikuje s Omrvin-
kou a s realitnou agentkou.

„Na zmluve nám chýba už len váš podpis,“ prihovoril sa mi manžel pani domácej. Uvedomila som si, že som driadala s otvorenými očami.

„Naozaj nám byt prenajímate?“ spýtala som sa neveriacky.

„Och, pravdaže áno. Keď mi včera večer zavolala Zuzka,“ hodila pohľad smerom na realitnú agentku, „a povedala mi, ako sa trápите, tak som dlho neuvažovala. Cítte sa tu, prosím, ako doma.“

„A nevádí vám že...“

„Nie, ja mám rada ľudí a vážim si ich. A rada vždy pomôžem. Buďte pokojná. No, už vás necháme, aby ste si oddýchlí, vybalili sa. Buďte tu šťastné,“ prešla po nás láskavým pohľadom, akoby nás ním chcela pohladiť.

Keď domáca pani so svojou rodinkou odišla, zmohla ma únava a stres úplne. Len tak oblečená som sa ako drevo zvalila na posteľ, privrela som oči a začal sa mi premietiť celodenný záznam z dňa.

Kým sme čakali na stretnutie s pani domácou, čas sme si vyplnili prechádzkou okolo Štrkovca. Snažila som si v mysli predstaviť jeho obraz, ale moja myseľ nemala vo svojom zázname obrázok, ktorý by ma potešil. Spomenula som si, ako ma v tej najväčšej horúčave dňa, keď slnko prepaľovalo svojimi lúčmi tvrdý asfalt, priamo v Parku Andreja Hlinku, prepadli silné bolesti. Prišli bez pozvania a na svoju prítomnosť upozornili takým agresívnym úderom, že mi až vyrazili slzy do očí. Ležala som na lavičke ako človek bez nádeje a bez domova.

„Na čo myslíš? Máš bolesti?“ stála nado mnou starostlivá Omrvinka a premeriavala si ma skúmavým pohľadom.

„Snažím sa dobiť si baterky. Nemám energiu, minuli sa aj

záložné zdroje.“

„Aha, tak si oddýchni, ja sa idem pripraviť na zajtrajší pohovor.“

Odchádzala z izby a mne neuniklo, že tak ako ja aj Omrvinka si hľadá svoje miesto, svoj odrazový mostík do života. Už-už ma spánok opantával svojimi sieťami a ja som sa vôbec nebránila, keď z ničoho nič zazvonil mobil. Meno, ktoré sa mi zobrazilo na displeji telefónu ma zatlačilo do kúta postele.

„Círrn, círrn...“ kričal mobil „okamžite ma zdvihni!“

S trasúcim sa prstom som prijala hovor.

„Prosím,“ opatrne som sa ozvala. Cítila som, ako mi meravejú nohy strachom.

„Prečo nedvíhaš, keď volám!!! Tebe je jedno, ako sa máme?! Ty už sa o nás nezaujímaš?!!!!“

Spŕška výčitiek ma schmatla do svojho víru hnevu a rozdrvila na cucky.

„Mama, mám toho veľa a neviem čo skôr. A nie som ani doma,“ snažila som sa vysvetliť pokojne a dôrazne.

„Už ti nezáleží na tvojej rodine?“

„Mama, vždy som sa snažila vám pomáhať, celý môj život dokonca až tak, že som zabúdala na seba a na moju budúcnosť. Vydala som sa. Mám manžela, on je mojou rodinou, nemôžem ho zaprieť, tváriť sa že neexistuje.“

V rukách som žmolila kraj deky a v duchu som si hovorila: Nezlakni sa.

„Aká rodina? Deti nemáš a ani mať nebudeš! Nechcem ťa viac vidieť a nechod' mi ani na pohreb!“

„Mama!“

Odpoveďou mi bol zložený telefón. Posledné vety sa mi ako červík boľavo zavrtali do srdca. Kvapka po kvapke padala z otvorenej rany a putovala k duši. Okovy na nohách sa viac zomkli. Srdce ledva mohlo biť. Nebolo, kam uhnúť. Bože môj, ako dlho ešte budeš skúšať moje srdce? Tak veľmi sa snažím ctiť si otca a matku, milovať moju rodinu. Už ako dieťa som im dala všetko. Povedz mi, prosím, kedy bude moje srdce voľné, kedy sa oslobodí od okov ťarchy zodpo-

vednosti a výčitiek?

Slzy si brázdili cestičku na mojej tvári. V bolesti a slzách, schúlená do kľbka, som podľahla spánku.

„Bež! Neobzeraj sa! Bež, kým ti nohy vládzu!“ počula som hlasy v mojej hlave a odpoveďou im bol fučiaci dych, ktorý sa predieral mojimi ústami. Už som nevládala, nohy nemali sily, zachytávala som sa o kmene stromov a v duchu som prosila horu, aby ma pohltila. V tesnom závese za mnou som počula hlas môjho otca:

„Stoj! Naďa, hovorím ti, stoj!“

„Nesmieš zastať, ani na chvíľu! Nedopadne to dobre,“ hovorilo moje ja.

Otcov hlas sa mi vrýval do uší a holé nohy iba v kraťasoch som mala vybičované od konárov, ktoré sa povaľovali v hore. Ocitla som sa na okraji hory a rosa mi pobožkala bosé chodidlá. Jej dotyk ma ochladil. Čo teraz? Otec bol ďaleko, počula som ako nadáva a sem tam vzduchom zahvízdal výstrel zo vzduchovky. Oblúkom som prešla k maštali a potichu som zozadu prišla domov na dvor tak, aby ma nikto nevidel. Nohy sa mi triasli strachom. Do domu vojsť nemôžem a maštal' bude prvá, kam ma pôjde hľadať. V tme som pocítila, že sa mi niečo obtiera o nohy a občas hlávkou udrie do mojich nôh.

„Benny, lapaj malý. Chceš, aby ťa trafil?“ zobrala som psíka na ruky a pritúlila k sebe. Razom mi olízal tvár, celý šťastný, že ma vidí.

„Čo s tebou? Hm?“ poškrabala som ho pomedzi uši. „Pod', ukryjeme sa sem do latríny, ale musíš byť tíško, lebo z nás bude sekaná.“

Akoby mi rozumel, položil svoju malú hlávkku s malými očkami na moje plece. Hladkajúc ho po chrbte som sa rýchlo suchla do latríny. Naťahujúc uši ako netopier som sa snažila zachytiť otcove kroky. Ani neviem, či som dýchala.

„Tu si!!! Kto ti kázal predtým mnou utekať!!! Keď ti poviem stoj, tak máš stáť!!!!“

Schmatol ma za vlasy a vytiahol z latríny. Cítila som silu

jeho rúk, zmiešanú s nenávisťou a s mojou bolesťou.

„Nieeeeeeeee!!!! Otec nie!!!!“

Otvorila som oči snažiac sa v tme rozpamätať kde som. Rukami som si prešla po tele. Som v poriadku, nemám nič zlomené. Bol to iba sen. Sen, ktorý ožil z minulosti, sen, ktorý mi svojim dychom pripomenul silu minulosti a môj strach. Spustila som nohy z postele, utierajúc si pot zmiešaný so slzami, som si nahlas opakovala:

„Bol to iba sen, nesmiem sa už báť. Pane môj, daj mi silu, prosím. Uzdrav moje srdce, zbav ma, prosím, strachu,“ opakujúc modlitbu stále dookola som si sadla do obývačky a započúvala som sa do prebúdajúcej sa Bratislavy.

Sny ma lámu každú noc, sny, v ktorých ožívajú moji démoni, ničia ma, trhajú na márne kúsky. V mojom srdci neprechovávam hnev, ani nenávisť, len bolesť, že ma otec nikdy nenazval dcérou, že som v jeho hlase nikdy nezachytila záchvev otcovskej lásky. Bola som trňom v oku. Oči sa mi spotili slzami.

„Nesmieš plakať, ani sa ľutovať! Musíš vstať a ísť ďalej, začína nový deň. Nový príbeh. Máš dnes predsa to dôležité stretnutie...“ pripomenulo mi moje Ja. Stretnutie! Zablikala červená kontrolka. Ako raketa krátkeho doletu som vyletela z postele a priamou vzdušnou čiarou do kúpeľne.

„Dobré ráno,“ zrazila som sa vo dverách kúpeľne so štíhlou postavičkou v pyžame, vlásky mierne rozstrapatené.

„Dobré ráno, Omrvinka!“ odpovedala som s úsmevom.

„Prečo nespíš? Prečo buntošíš tak skoro ráno?“ znela v jej hlase menšia výčitka.

„Mám dnes to stretko na úrade.“

„Stretko? Aha. Vlastne fakt,“ zívajúc odišla do kuchyne. Počula som, ako sa mrví v kuchyni chystajúc si rannú kávu. Bzučanie varnej kanvice občas doplnila zívnutím. Zvláštne, mám tri sestry, vekovo sú ako Omrvinka, ale nikdy sa medzi mnou a mojimi sestrami nezrodila sesterská blízkosť. Nikdy sme si nehovorili tajomstvá, nesmiali sme sa. Bola som utiahnutá a sama, kým moje sestry držali spolu. Nechtiac som

otvorila zrkadlovú knihu, ktorá ma vtiahla späť do minulosti k mojím sestram. Nastúpila som do vlaku spomienok a ocitla som sa v butiky s oblečením, ktoré vlastnili moje sestry. Videla som samu seba ako vchádzam do butiky a moje sestry si ma premeriavajú pohľadmi. Boli pekne oblečené, namaľované dlhé husté vlasy pekne zopnuté. Asi som ich vyrušila pri káve. A ja? Staré obnosené džínsy, tmavé tričko, bez mejkapu, na nohách ošúchané tenisky. Opálená slnkom. Asi som bola celý deň pri sene. Počula som samú seba ako hovorím: „Mohli by ste mi pomôcť? Zajtra idem do práce a nemám na cestu.“

„Čo si sa zbláznila? Budú nám peniaze chýbať v pokladni. Ale keď si už tu, budeš v sobotu predávať v butiky.“

„Nemôžem, v sobotu mám na pláne, ak nebude pršať, zväzať seno. Nemôžem prísť predávať, bude mi chýbať práca so senom.“

Buchla som dvermi a odkráčala som. Pamätám sa, že na druhý deň som do práce na Pílu išla pešo. Osemnásť kilometrov. Prosto som nemala na cestovné.

„Ešte stále si v kúpeľni?“

„Už idem,“ odpovedala som potichu Omrvinke. Omrvinka sa naťahovala a vytrhla ma z vlaku spomienok. Toxické spomienky aj tak priotrúvali moju dušu.

Cestou v električke na Vajnorskú som sa snažila upokojiť. Moju pozornosť si vypýtal ruch mesta, ktorý sa míňal spoza okien električky. Nezúčastnené budovy, nezúčastnené, náhliace sa ľudské tváre v uliciach.

„Zastávka Vajnorská,“ oznámila nahrávka v električke a tá zastavila. Vystúpila som a zamierila k veľkej budove. V tesnej blízkosti jej mohutnosti som sa cítila ako bezvýznamný červík. Budova sa v mojich očiach premenila na obrovský parník zo začiatku minulého storočia. Loď, ktorá vždy bola mojím snom. Ku ktorej ideálom vždy smerovala moja práca. Konečne som k nej dopádlovala a jej námorníci ma na vrátnici identifikovali a výťahom vyviezli na palubu. Vtedy som ešte netušila, že je to paluba môjho Titaniku, ktorý

ma priťahoval svojou majestátnosťou a vznešenosťou. Titánik, ktorý brázdil nepoznané moria a oceány.

„Vitajte! Konečne mám tú česť spoznať vás aj osobne,“ podávala mi s úsmevom ruku pani D. Rozpačito som ju prijala. Uvedomila som si, že má pravdu. Vyše roka sme komunikovali iba telefonicky a osobne sa po prvýkrát stretávame až dnes. Jej otvorenosť mi však bola vždy blízka.

„Pod’te, pôjdeme spolu za pani Admirálkou,“ zvrtila sa na opätku a ja za ňou. Vstúpili sme do malej kancelárie. Za nie veľkým stolom sedela štíhla vysoká postava a tvár jej lemovali dlhé medené vlasy. Hľadela von oknom a ani nezaregistrovala našu prítomnosť.

„Admirálka, smieme?“

„Pravdaže, nech sa páči,“ mierne sa usmiala a nespúšťala zo mňa pohľad.

„Prišli sme s pani Nad’ou. Hľadá si prácu a či by nemohla pracovať u nás. Je autorkou knihy Dievčatko z kláštora...“

Prekvapene som zaostrila na policu za chrbtom Admirálky. Moja kniha tam trónila na čestnom mieste.

„Akú máte skončenú školu?“

„Mám iba gymnázium a prax pedagogickej asistentky,“ odpovedala som zahanbene.

„Aha, stredoškolačka. Ale aby som vás prijala, musíte mať vysokú školu. Ja tu pre vás nemám miesto.“

„Možno by mohla u nás pracovať na dohodu,“ snažila sa situáciu zachrániť pani Dáša.

„To by šlo. Dobre, súhlasím,“ odpovedala splnomocnenkyňa.

Srdce mi zvieralo. Minulosť ho zobrala do dlane a riadne stisla. Dusila som sa. Stískala ho mocne, dávajúc mi najavo, že sa jej nezbavím a vždy bude mať svoje prsty v mojej prítomnosti.

Je to len dohoda, žiadna zmluva, ako môj optimizmus vydedukoval z rozhovorov s pani D., ale je to môj cestovný lístok na parník. Možno mi námorníci časom dovoľia vyškriať sa na sťažnosť a napnúť plachty, utešovala som sa.

A potom, v prenajatom domove, ma pohltila beznádej.

Vonku za oknami bytu fúkal silný vietor. Snažil sa dostať sa ku mne dovnútra a mocne mnou zalomcovať.

„Som v bezpečí,“ uisťujem sa pre seba. Nervózne čajky poletujú za oknom hore dole, sprava doľava a snažia sa prekričať vietor. Občas mám pocit, že tancujú na vlnách vetra divoký tanec a len-len, že udržia balans. V prítmí a tichu obývačky sa utiahnem do môjho tajného sveta. Vypínam diaľkové ovládanie očí, aby sa nerozptyľovali tanečnou zábavou čajok za oknami.

„Spamätaj sa!“

Ostrá bolesť prenikla mojou hrud'ou. Predo mnou stojí moje Ja. Vlasy má zopnuté do vrkoča, schované pod fialovou šiltovkou. Bledozelená roztrhaná flanelová košeľa, čierne do-trhané džínsy a staré zničené tenisky, z ktorých vykúkajú prsty. Hlboký ostrý pohľad, v ktorom nie je miesto pre ľútosť. Moje Ja stálo predo mnou a tenučkým prstom ma d'obalo do hrude: „Spamätaj sa! Teraz nie je čas na sebaľútosť! Ty si ju nikdy nepoznala!“

„Ale ja už nevládzem. Vzdala som sa všetkého a nedostala som nič,“ snažím sa oponovať.

„Spomeň si na dni, keď si utekala do maštale k nemým tváram. Spomeň si, ako si sa tam umárala čistením maštale, dojením a vyhadzovaním suchého sena na povalu. Spomeň si, ako si sa nemým tváram žalovala, plakala si a od žiaľu ti išlo srdce puknúť. Nikdy si sa nevzdala, nikdy si sa neľutovala. Hovorila si: ja to zvládnem, budem silná! Je to sľub, ktorý si dala sebe, mne, nám! Tak ho dodržuj a buď silná...“

Oči sa mi spotili pocitom viny. Zahanbene som sklonila hlavu a nezmohla som sa na jediné slovo.

Veľká kancelária na úrade zívava prázdnotou. Jej chladné steny a šušťanie papierov mi pripomínali obrovskú kajutu na lodi, kde sa stratil smiech posádky a ostalo len škripanie lán vo vetre. Sem-tam sa z tieňa vynoril človečik, zamračený ako bocman, ktorý stráži svoje povely a nerád víta cudzincov na palube.

Pristúpila som hneď k prvému stolu. Stál tam ako kormidlo uprostred mostíka – obložený šanónmi, perami a pohodenými papiermi, čo vyzerali ako mapy rozfúkané búrkou. Moje kroky na podlahe zneli dutými ozvenami, akoby som kráčala po palube v prístave, kde sa rozhoduje o ďalšom kurze mojej plavby.

„Ahoj, som správne v kajute mám, grafov a hľadania možností?“

„Ahoj, jasné, že si správne. Ja som Dagmara,“ milo sa na mňa usmiala mladá Rómka. „Ty si tá nová dohodárka, však?“

„Ehm, som.“

„Tak pod', poviem ti, čo budeš dnes robiť.“

Zaviedla ma k obrovským plechovým skriniam, odkiaľ vykúkali tučné kancelárske zakladače.

„Toto sú naše obce. Sú usporiadané podľa abecedy. Pozakladaj do nich tieto papiere. Musíš ich správne priradiť ku každej obci.“

Zhodila som bundu, ruksak šupla cez stoličku a pustila sa do práce. Hermanovce, Kecerovce, Doľany. Predo mnou sa rozprestieralo celé východné Slovensko, pre mňa nepoznané a neznáme. Papiere len tak lietali. Keďže som bola zvyknutá na určité tempo v práci, bola som hotová do dvoch hodín.

„Hotovo?“ neveriacky sa spýtala Dagmara.

„Hej.“

„Tak si pod' zapáliť.“

„Teraz sa mi nechce.“

S palubným lístkom na dlani som na druhý deň hrdo vykročila do nového dňa a s pevnou nohou som sa nalodila na parník. Lístok šušťal medzi prstami ako malý sľub, že tentoraz sa plavba vydarí.

Keď som vstupovala do kancelárskej kajuty, cítila som, ako vo mne stúpa hladina radosti, presne tak, ako keď sa po búrke začne more zdvíhať v pokojnom prílivovom rytme. Vyprahnutá, unavená duša, doteraz pripomínajúca loď

s prasknutou palubou, hľadala všetky živé vetvičky nádeje, ako námorník hľadá na obzore zelený pruh ostrova. Dúfala som, že ešte raz rozkvitnú zeleňou, že moje vnútorné paluby znova ožijú šumom života a že znovu ucítim vôňu čerstvého vetra, ktorý sľubuje nový začiatok.

V kancelárskej kajute sa ale námorníci neskláňali nad obrovskými mapami sveta a nehľadali miesta, ktoré ešte nikto neobjavil. Hľadali ostrovy už dávno objavené a pomenované, len neriešené. V kancelárii bolo napriek ponurému prítmiu podpalubia cítiť človečinu. Tu, na malom kúsku priestoru, námorní navigátori usilovne kreslili základy národných projektov a obnovovali mapy ľudských dotykov. Občas niektorí naskočili do malej lode a nahodili kurz východné Slovensko, kde bojovali s nepoddajnými vlnami mora a regionálnych okolností.

A ja? Ja som sa deň čo deň ponárala do plechových skríň bez citu, ktoré už na pohľad svojim odpudivým, chladným vzhľadom mrazili. Každé jedno škripavé otvorenie plechových skríň som robila s očakávaním a predtuchou nového a nového administratívneho problému zakliateho v čase predošlých kapitánov parníka.

Mojou úlohou bolo zakladanie dokumentácie z obcí do tučných kancelárskych zakladačov, ktoré sa pred mnou dvíhali ako staré lodné truhlice plné máp a listín. Stránky šušťali ako plachty vo vetre a ja som ich ukladala jednu po druhej, až kým nevytvorili poriadok, pevný ako uzly na lanách.

Kompletné usporiadanie obcí podľa abecedy bolo mojou navigačnou mapou – každé písmeno bolo ako hviezda na nočnej oblohe, podľa ktorej som určovala kurz. A tak som deň čo deň zoradila dediny, mestá a osady, aby v nich panoval poriadok ako na palube dobre vedenej lode.

Každý deň som netrpezlivo čakala na úlohu, ktorú mi vyššia dôstojníčka z Národného projektu Terénna sociálna práca zadala. Jej príkazy prichádzali ako rozkazy kapitána: stručné, pevné, nezvratné. A ja som vedela, že mojou povinnosťou je

plniť ich presne, ako posádka poslúcha hvizd lodnej píšťalky.

Ako som mohla zameniť kreatívnu prácu pedagogickej asistentky, miesto, ktoré ma zmysluplne naplňovalo každú sekundu dňa novými podnetmi a ľudskými stretnutiami, za miesto, ktoré vo mne zabíjalo myslenie, čítanie a lásku? Prečo som súhlasila s úlohou pandrláčika na šnúrke, ktorý sa bezcieľne pohybuje po lodi a v tichosti závidí námorníkom ich švih a ruch, keď napínali plachty, nahadzovali kurz či hľadali miesta na nedokončenej mape? Akoby v mojom vnútri zastali hodiny. Ich ručičky sa síce občas slimačím krokom posunuli o mikrosekundu vpred, ale spravidla vzápätí aj o dve tri sekundy vzad. Prešľapovala som bezútešne na jednom mieste a občas sa posunula aj vzad podľa svojvoľe lodného mostíka.

„Dobré ráno všetkýým!“

Pozdrav sprevádzala melódia zvonivého smiechu, ktorý pripomínal detsky roztopašnú zvonkohru. Pani D. sa rútila cez kanceláriu ako veľká voda. Ráznym krokom prešla po medzi národné projekty a každého námorníka v kajute pohladila pohľadom. Jej prítomnosť všetkých donútila zdvihnúť hlavy a upriamiť pozornosť na ňu. Každý radový námorník, dokonca aj ja, dohodársky pandrláčik na šnúrke, sme jasne cítili, že jej prítomnosť priniesla do kajuty čerstvý morský vzduch. Ten vzduch aj cez dlho neumyté, ocapkané okná vniesol do priestoru jasné svetlo, ktoré sa lámalo na svetelné lúče. Tie sa zapichovali do hustej hmly kajuty a rozbíjali ju na cucky.

„Ako sa všetci máte? Už ste dnes mali prvú zdravotnú?“ priložila si dva prsty k ústam, akoby fajčila. „Podťe na jednu...“

Zopár námorníkov sa odtrhlo od máp a grafov a s kávou v ruke vyšli s pani D. na palubu lode. Zostala som na mieste, potrebovala som byť sama. Pociťala som mierne capnutie po pleci.

„Hej pani! Ja vás už týždeň pozorujem. Vy nikdy nesedíte. Všetko robíte postojacky a stále beháte po kancelárii. Vy si

takto ničíte zdravie, vaše kosti to nevydržia! Ráno máte na stole hľbu papierov a keď odchádzate domov, máte prázdny stôl, až sa človek zľakne, že ráno už neprídete, keď ste za deň spravili týždennú robotu!" hrozila mi prstom, ktorým mi takmer vypichla oko, nízka mužská postava v teplákoch a v rozgajdanom tričku, opierajúc sa o metlu, na ktorej mala omotanú handru. Tvár toho rómskeho muža bola vážna. Jeho moretná postava pripomínala zemeguľu, malé oči mal úzke ako ryža a šľahali z nich presvedčivé pedagogické plamene.

„Kde sa tu zobral? Kto to je? Ako to, že som ho ešte nevidela, ale on ma pozoruje?“ uvažovala som, kým mi robil prednášku.

„Vy sa len smejete, ale budú vás bolieť kosti, uvidíte!“ schmatol handru a šmaril ju do stredu kajuty. Handra sa na podlahe rozčapila a barinou vody vypustila zo seba aj silnú dezinfekčnú vôňu. Okamžite mi upchala nos aj pľúca a moje oči sa zaliali podráždenou červeňou. Dusiac sa chlórovým zápachom som vyletela na palubu medzi fajčiach a zhlboka som sa nadýchla. O niekoľko minút som cez špinavé okno videla, ako neznámy Róm, opierajúc sa o metlu, veselo debatoje s námorníkmi v kancelárskej kajute.

„Kto je to?“ spýtala som sa kolegyne, keď vyfúkaval nosom cigaretový dym.

„Jáj, ten?“ hodila očkom na veselého Róma. „To je Zoli, náš upratovač.“

Od kolegyne som sa dozvedela, že Zoli je nalodený u inej flotily, ale k nám chodí upratovať. Pridelili ho nám, lebo je Róm. Kolegyňa opäť vyfúkla dym, tentokrát priamo do mojej tváre.

„Ak si už dokončila svoju robotu, tak choď za šéfkou.“ Pretrela som si oči vyštípané od cigaretového dymu a cez kajutu prešla k šéfke na koberček. Nesmelo som zaklopala na dvere.

„Ďalej,“ ozvalo za spoza dverí.

„Dobrý deň, volali ste ma?“

„Sadnite si,“ povedala a ani nezdvihla oči od papierov.